

Széchenyihez írt leveleket (IK. 1934.), amelyekből kétségtelen Széchenyi Ferenc szabadkőművessége. Nem áll, hogy Barcsay és Bárótzai «1761 óta» szolgáltak együtt Bessenyeivel a gárdában (106. l.), s hogy Bárótzai a 70-es és 80-as években *rangjánál fogva is* vonzóerőt gyakorolt testtársaira. (111. l.) Kármán atyja által nem a budai prot. zsinaton jutott a Rádayakkal ismeretségbe, a családi kapcsolatok sokkal régiebbek (229. l.), Cornides Dániel nem *Jenából* jött haza (139. l.). Jellemző, hogy tanulmánya végére «gazdag» bibliográfiáját ígéri a szabadkőművességgel foglalkozó magyar irodalomnak s «néhány francia, német, angol, olasz és román munka» felsorolását (8. l.); az előbbiből alig van benne valami, mert a legtöbb felsorolt magyar munka nem tartozik a szabadkőművességre, olasz és oláh munkát pedig a bibliografia egyet sem említ. A könyv a sajtóhibáknak szokatlan tömkelege; a német szövegek az értelmetlenségig torzok.

Kevés a reménység, hogy a páholyok XVIII. századi belső életébe igazában bepillantassunk. De legalább az irodalom szempontjából adatszerűen tisztázni kellene, kik voltak a magyar írók közül szabadkőművesek; mit nevezhetünk magyar szabadkőműves irodalomnak; ki kellene kutatni bizonyos irodalmi szabadkőműves csoportok munkájának összefüggését: pl. Orczy Lőrinc két fiának, Fekete János grófnak, Batsányinak stb. eléggé még nem ősmert szerepét, Teleki Sámuel és Aranka György, vagy Bárótzai, Kazinczy, Ráday Gedeon, Földi János összeműködésének szabadkőműves indítékait. Érdekes, hogy Kisfaludy Sándor bécsi köre Somssich Lázártól Alxingerig csupa vezető szabadkőműves, a testőrség vezetői is azok, ő maga még sem lett azzá: ezeknek kutatása valóban megszerezne új ismeretekkel a XVIII. század irodalmi életének történetét. Jancsó könyve mindebből semmit sem látat.

GÁLOS REZSŐ

Gedeon Jolán: Ady és a francia irodalom. Budapest, 1936. 8-r., 29 l.

A komoly fölkészültséggel és gondos körültekintéssel írt dolgozat a francia szimbolista költők hatását keresi Ady költészetének kialakulásában. A Makai és Heltai chanson-irányán felnőtt, lelkileg még egészséges poéta eleinte tudatosan játssza meg a dekadenciát, de önmagára eszmélésében Baudelaire és Verlaine csak fordításokból ismert verseinek nincsen része. Az ébredő Ady lirájának ösztönös ereje ellentétben van Verlaine nőies lágy-ságával, Baudelaire halálköltészete más talajból fakad, mint Adyé, akinek száguldó képzelete elég hatalmas ahhoz, hogy Baudelaire-től függetlenül is megteremtse mítoszvilágát. Másrészt a Léda-versek különösségei a francia költőre emlékeztetnek, s néhány ifjúkori vers hangulatában is Baudelaire tükrözik. Ez az ellentétes néhány megállapítás okozza, hogy a francia dekadencia hatásának kérdésében a kritikusoknak két végletes táborra egyenként sem egységes. Gedeon Jolán tárgyilagosan vezet végig ítéleteiken, kiemeli Horváth János Ady-tanulmányának történeti és tárgyi jelentőségét, arra a következtetésre jut, hogy a kérdés ma is eldöntetlen: a végső szót csak összehasonlító stílusvizsgálat után lehet majd kimondani. A nagyon világos, fejtegetéseivel érdekes tanulmánynak ez a nemleges eredménye is tiszteletreméltó eredmény: várjuk folytatását, amely hivatva van e kérdést végképen tisztázni.

GÁLOS REZSŐ